

Vanhustyön keskusliitto

CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Eduskunta
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

StV@eduskunta.fi

Viite Asiantuntijalausuntopyyntö Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan kokoukseen
24.11.2017 asiana HE 100/2017 vp hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilainsäädännön ja
eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Erityisesti: ikääntyneiden alkoholikäytön osalta.

Asia Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry:n lausunto

Viitaten asiantuntijalausuntopyyntöönne Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas
väl ry esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Hallituksen esityksen perusteluissa tuodaan esiin, että alkoholin kokonaiskulutuksen kasvu nykyisen alkoholilain aikana on syntynyt siitä, että päivittäistavarakauppojen myymän alkoholin määrä on lähes kaksinkertaistunut. Hallituksen esityksessä esitetään sallittavaksi vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Kaupan, kioskin ja huoltamoiden myymäläverkoston kautta saatavuus ja kulutus edelleen lisääntyvät. Aukioloaikojen laajentuminen ja Alkoa alhaisemmat hinnat tukevat myös kulutuksen lisääntymistä.

Kasvavana huolen aiheena viime vuosina on ollut ikääntyvien ihmisten lisääntyvä alkoholinkäyttö ja siihen liittyvät haitat. Runsas alkoholinkäyttö saattaa myös kytkeytyä elämänmuutoksiin, esimerkiksi leskeksi tai eläkkeelle jäämiseen. Masennus ja päihdeongelmat ovat itsemurhien riskitekijöitä ja runsas alkoholin käyttö voi lisätä sekä masennus- että ahdistusoireita.

Varsinkin niillä hauraimmassa asemassa olevilla ikääntyneillä ihmisillä, joilla on sairauksista ja toimintakyvyn rajoittumisesta johtuvia vaikeuksia, alkoholin ongelmakäyttö saattaa aiheuttaa erittäin vaikeita seurauksia esimerkiksi kaatumisten ja erilaisten alkoholinkäytöstä aiheutuvien muiden tapaturmien seurauksena.

Vanhustyön keskusliitto pitää tärkeänä, että ikääntyneille ihmisille suunnatussa päihdetyössä tulisi kiinnittää huomiota myös ikääntyneille suunnattuun ennaltaehkäisevään työhön ja niiden syiden tunnistamiseen ja vähentämiseen, joiden on havaittu aiheuttavan ikääntyvien lisääntyvää alkoholinkäyttöä kuten esimerkiksi yksinäisyyden.

Tutkimuksen Immonen S, Valvanne J, Pitkälä K. Older adults' own reasoning for their alcohol consumption. Geriatric Psychiatry, 2011 mukaan iäkkäät riskikäyttäjät myönsivät, että he käyttävät alkoholia elämän merkityksellisyyden kadottua, depression lievittämiseen, ahdistukseen sekä yksinäisyyteen. Yksinäisyyden kokemus on yksi keskeisistä syistä alkoholin käytölle iäkkäillä ihmisillä. Noin kolmannes iäkkäistä ihmisistä kärsii yksinäisyydestä vähintään toisinaan ja noin 5-10 % usein tai aina.

Koettu yksinäisyys myös vaihtelee maantieteellisesti, mm. Kainuussa usein tai aina yksinäisyyttä kokee jopa 25,8 % yli 75 vuotta täyttäneistä.

Iäkkäiden ihmisten yksinäisyyttä on onnistuttu vähentämään Vanhustyön keskusliiton Ystäväpiiri-toiminnalla. Tutkimuksen perusteella Ystäväpiiri-ryhmä vähentää siihen osallistuvien iäkkäiden ihmisten yksinäisyyttä, parantaa kognitiota, vähentää sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöä <https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/perustelut/vaikutukset-ja-vaikuttavuus/rahat/esimerkit#ystavapiiri> sekä ennen aikaista kuolemanvaaraa http://www.vtkl.fi/document/1/1914/00778e8/Psykososiaalisen_ryhmakuntoutuksen_vaikuttavuus_raportti_11.pdf.

Ystäväpiiri-ryhmätoiminta, joka on mainittu laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi, on levinnyt laajalle. Yli 11 toimintavuoden aikana toimintaan on osallistunut yli 8000 iäkästä ihmistä 80 paikkakunnalla. Osallistujista yli 60 % jatkaa määräaikaissa ohjatussa ryhmässä syntyneitä vertaissuhteita jatkamalla ryhmätoimintaa ilman ohjaajia, mikä edistää osallistujien turvallisuuden tunnetta ja antaa heille tukea.

Järjestöjen ikääntyville ihmisille suunnatusta ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä ja järjestöjen koordinoimasta etsivästä vanhustyöstä on myös hyviä esimerkkejä. Esimerkiksi Ikääntyviä päihdeongelmaisia auttavan ja tukevan Pilke-työn Pilke-ryhmät ovat suunnattu päihteitä käyttäville ja elämäntapansa syrjäyttämille yli 60-vuotiaille. Ryhmän osallistujien etsintä tapahtuu verkostoissa, yhteydenpidossa sosiaalitoimen, terveystoimen, kotihoidon ja seurakuntien diakoniatyön kanssa. <https://www.innokyla.fi/web/verstas130311>

Ikääntyneille ihmisille suunnatun valistuksen lisäksi tulisi vanhusten ja ikääntyneiden kanssa toimiville tahoille järjestää koulutusta ja ohjausta liittyen ikääntyneiden ihmisten päihteiden ongelmakäytön erityispiirteisiin sekä tunnistamiseen heille sopivan avun ja tuen löytämiseksi.

Helsingissä, marraskuun 23 päivänä 2017

Vanhustyön keskusliitto - Centraförbundet för de gamlas väl ry